

בש"פ 5451/14 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 5451/14

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

העורר: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 7.8.2014 במ"ת 53139-01-14 שניתנה על-ידי כבוד השופטת ש' בן שלמה

תאריך הישיבה: י"ח באב התשע"ד (14.8.2014)

בשם העורר: עו"ד אבי כהן

בשם המשיבה: עו"ד יאיר חמודות

החלטה

1. בפני ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 7.8.2014 (מ"ת 53139-01-14, השופטת ש' בן שלמה). בהחלטתו דחה בית המשפט המחוזי בקשה של העורר שהוגדרה על ידו כבקשה "לשחרורו ממעצר בהיותו נתון במעצר מזה שישה חודשים".

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

2. עיקרי העובדות הרלוונטיות לכתב האישום שהוגש נגד העורר פורטו בהחלטתי מיום 13.2.2014 (בש"פ 942/14), ועל כן יובאו להלן אך בתמצית. כאמור שם, כנגד העורר ונאשם נוסף הוגש ביום 27.1.2014 כתב אישום לבית המשפט המחוזי, שתוקן בהמשך במסגרת הסדר טיעון. כתב האישום המתוקן מייחס לעורר עבירה של אינוס קטינה שטרם מלאו לה ארבע עשרה תוך ניצול מצב (לפי סעיף 345(א)(3), סעיף 345(א)(4) וסעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין)).
3. על פי המתואר בכתב האישום, בתאריך 18.1.2014 בשעת לילה, בילתה המתלוננת, קטינה שטרם מלאו לה 14, בבית חברתה ושתתה משקאות אלכוהוליים, עד כדי אובדן חושים. בסופו של אותו לילה, לפנות בוקר של יום המחרת, העורר, שהיה באותה עת עדיין קטין (בהיותו יליד מרץ 1996) והנאשם הנוסף (שיכוננו יחדיו להלן: הנאשמים) הגיעו למקום ברכבם ועצרו בסמוך לבית החברה. המתלוננת שוחחה עם העורר, שאותו לא הכירה קודם לכן ואף נכנסה לרכבו. חברתה ניסתה להוציאה מהרכב ובתוך כך גם דפקה על דלתותיו. בשלב זה, העורר איים עליה לחדול מכך פן יכה אותה. אז המשיכו הנאשמים בנסיעה לסוף הרחוב כשהמתלוננת ברכבם. המתלוננת סיפרה לנאשמים כי היא בת ארבע עשרה, וציינה כי היא "מסטולה". בשלב זה ניגש העורר למושב האחורי של הרכב, נשכב מעל המתלוננת, הפשיל את בגדיהם וניסה להחדיר את איבר מינו לאיבר מינה, בעוד המתלוננת צועקת: "די די מה אתם עושים לי". בשלב זה, החל הנאשם הנוסף לצלם את המתרחש בטלפון הנייד שברשותו. לבסוף, הצליח העורר להחדיר את איבר מינו לאיבר מינה של המתלוננת והגיע לסיפוקו, בעוד המתלוננת שרויה בערפול הכרה. במקביל, נגע הנאשם הנוסף בחזה ובבטנה של המתלוננת לשם גירוי מיני ותוך ניצול מצבה. לאחר שהמתלוננת הבחינה במצב הדברים, היא יצאה מהרכב, וכאשר הבחינה בתחטוניה המושלכים מחוצה לו היא החלה לצעוק "מה עשיתם לי". הנאשמים מצידם נמלטו מהמקום והותירו את המתלוננת נסערת ובוכייה. מיד לאחר האירוע הורה העורר לנאשם הנוסף למחוק את התמונות והסרטונים שצילם בטלפון הנייד שברשותו.
4. עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה מטעם המשיבה למעצרו של העורר והנאשם הנוסף עד לתום ההליכים נגדם. לצורך הדיון בבקשה זו הוגש לבית המשפט המחוזי תסקיר מבחן. בהחלטתי האמורה מיום 13.2.2014 דחיתי ערר שהוגש על החלטה להאריך את מעצרו של העורר עד להגשתו של תסקיר משלים לצורך קבלת החלטה בבקשה לעוצרו עד תום ההליכים.
5. ביום 24.2.2014, לאחר שהוגשו שני תסקירי מבחן בעניינו של העורר, קבע בית המשפט המחוזי (השופט ד' מרשק-מרום) כי אין מחלוקת לגבי קיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר בעניינו של העורר. מאחר שתסקיר המבחן האחרון שהוגש בעניינו של העורר המליץ על כך שהוא יועבר לראיון היכרות בהוסטל "שיטה", הורה בית המשפט המחוזי כי העורר יופנה לבחינתה של חלופת מעצר בהוסטל זה. לאחר קיום הראיון, המליץ שירות המבחן להעביר את העורר לחלופת מעצר בהוסטל, וביום 3.3.2014 ניתנה החלטה שהורתה כי לקראת קליטתו בחלופת מעצר זו ישהה העורר במעצר בית מלא בבית הוריו למשך כעשרה ימים, כך שייקלט בהוסטל משם. במהלך חודש מרץ 2014, נקלט העורר בהוסטל, אך לאחר מספר ימים של שהות במקום ברח ממנו, ובהמשך אף ברח מהמשטרה עת נתפס נוהג ברכבו. בשלב זה הוא נעצר מחדש.
6. בעקבות התפתחויות אלו הגישה המשיבה בקשה לעיון חוזר. ביום 1.4.2014 קבע בית המשפט המחוזי (השופט ד' מרשק-מרום) שנכח התנהלות העורר ברי כי לא ניתן ליתן בו אמון וכי אין מקום להזמין בעניינו תסקיר נוסף, שכן לא נראה שקיימת חלופת מעצר ראויה עבורו - ועל כן הורה על מעצרו עד תום ההליכים.

7. בשלב זה, הגיש העורר בקשה לעיון חוזר שבה הוא חזר ועמד על בקשתו כי ישלח לקבלת תסקיר, תוך שהוא עומד על כך שהנאשם הנוסף בפרשה הועבר לחלופת מעצר. ביום 24.4.2014 דחה בית המשפט המחוזי (השופט א' פורג) את הבקשה לעיון חוזר וקבע כי קיימים הבדלים משמעותיים בין העורר לנאשם בנוסף, הן מהיבט חלקם בפרשה והן מהיבט פערי הגילאים ביניהם.

8. מהון להון, במסגרת ההליך העיקרי, ביום 24.6.2014 הודה העורר במיוחס לו בכתב האישום המתוקן והמשך משפטו נדחה לשם שמיעת הטיעונים לעונש ליום 14.9.2014.

9. לאחר הודאתו הגיש העורר בקשה נוספת לעיון חוזר בהחלטה על מעצרו עד תום ההליכים. בהחלטתו מיום 7.7.2014 הורה בית המשפט המחוזי (השופט ד' מרשק-מרום) כי בהסכמת המשיבה יוגש תסקיר משלים בעניינו של העורר. בתסקיר המעצר המשלים מיום 16.7.2014 נכתב כי ניכר שהעורר עבר תהליך משמעותי בתקופה שבה הוא שהה במעצר וכי בשלב זה הוא משתף פעולה ומצטער על מעשיו כמו גם על התנהלותו עת שוחרר לחלופת מעצר. כמו כן, צוין בו כי הורי העורר עברו אף הם תהליך של שינוי וכיום הם מגויסים ומוכנים לשמש כמפקחים על בנם, העורר. לאחר הדברים האלו המליץ שירות המבחן כי העורר ישוחרר למעצר בית בפיקוח הוריו ובאיזוק אלקטרוני.

10. ביום 20.7.2014 דחה בית המשפט המחוזי את בקשתו של העורר לעיון חוזר (השופט ו' מרוז). בית המשפט המחוזי ציין לזכותו של העורר כי נראה שאמנם עשה כבדת דרך במהלך מעצרו וכי יש לתת משקל לכך שביצע את המעשים שעליהם נסב כתב האישום בהיותו קטין. לצד זאת, כך נקבע, נוכח חומרת העבירה שבה הורשע וניסיון ההשתלבות הכושל שלו בהוסטל "שיטה" - אין מקום לשחררו לחלופת מעצר בשלב מתקדם זה של ההליך. העורר הגיש ערר על החלטה זו לבית משפט זה (בש"פ 5165/14, השופט א' שהם). השופט שהם קיים דיון בערר ובמהלכו עלתה השאלה האם על המדינה להגיש בקשה להארכת מעצר בחלוף שישה חודשים. לאחר הדיון הגישה המדינה הודעת הבהרה אשר בה עמדה על כך שהכרעת הדין ניתנה בתוך תקופה של ששת החודשים, כמצוות החוק בעניינם של קטינים, ולכן אין כלל צורך בהגשת בקשה להארכת מעצר. ביום 28.7.2014 נמחק הערר לאחר שהעורר הודיע על חזרתו ממנו.

11. ביום 31.8.2014 הגיש העורר למותב היושב בהליך העיקרי בקשה לשחררו מעצר על בסיס הטענה שהוא נתון במעצר מזה שישה חודשים, מבלי שזה הוארך על-ידי בית המשפט העליון כפי שנדרש לגבי מי שעבר את העבירה בעודו קטין. ביום 31.7.2014 הורה הנשיא א' טל על קביעת הבקשה לדיון בפני השופט התורן. ביום 7.8.2014 דחה בית המשפט המחוזי את הבקשה (השופט ש' בן-שלמה). בהחלטת הדחייה עמד בית המשפט המחוזי על כך שעל-פי סעיף 10(ב2) לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן: חוק הנוער) וסעיף 61 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) לא נדרשת החלטה של בית המשפט העליון בנושא הארכת המעצר כאשר הכרעת הדין ניתנת בתוך פחות משישה חודשים מאז תחילתו של המעצר עד תום ההליכים. לגופו של עניין הוסיף בית המשפט המחוזי טעמים נוספים לדחיית הבקשה וקבע כי חזקת החפות כבר לא עומדת לעורר, כי העורר היה קרוב יותר לבגירות בשעת המעשה בהשוואה לנאשם הנוסף, כי חלקו במעשים היה דומיננטי יותר מחלקו של הנאשם הנוסף, כי הוא לא ניצל את ההזדמנות שניתנה לו בקליטתו להוסטל "שיטה" וכי מכל מקום התיק קבוע לטיעונים לעונש בחודש ספטמבר.

הבקשה שלפני

12. הערר שבפני מכוון להביא לשחרורו של העורר לחלופת מעצר - הן על בסיס טענה משפטית עקרונית והן על בסיס טענות עובדתיות הנוגעות לנסיבותיו של העורר.

13. במישור המשפטי, טוען העורר כי עמדתו מבוססת על טענה שהוגדרה על ידו כ"עקרונית, חוקתית ותקדימית" באשר למעצרו של קטינים. לשיטתו של העורר, יש לפרש את סעיף 10(ב) לחוק הנוער כך שהמשך מעצרו של קטין שאשמתו נקבעה תהיה מותנה בהחלטה ספציפית על מעצרו, בהתאם לפרטים ולסייגים האמורים בסעיף זה - ולא ינבע באופן "אוטומטי" מקביעת האשמה. בנסיבות העניין, כך נטען, לא ניתן צו מעצר בעניינו של העורר, ולכן מעצרו אינו חוקי. בא-כוח העורר, המייצגו מטעם הסנגוריה הציבורית, טוען כי טעה בית המשפט המחוזי בכך שקיבל את פרשנות המדינה לפיה קטין יוכל להיות מוחזק במעצר לתקופה בלתי מוגבלת עד למועד שבו יינתן גזר דינו ללא ביקורת שיפוטית נוספת של בית המשפט העליון, הגם שחלפו שישה חודשים מן המועד שבו נעצר. לטענת העורר, פרשנות זו אינה סבירה ואינה מידתית. לשיטתו, פרשנות תכליתית המתייחסת להתאמות שנעשו בחוק הנוער וחוק המעצרים באשר לקטינים מצביעה על מגמה של צמצום תקופות המעצר והידוק הביקורת השיפוטית עליהן. העורר מדגיש כי כותרתו של סעיף 10(2) לחוק הנוער אף שונתה במסגרת תיקון חוק שהתקבל לאחרונה, וכעת נוסחה הוא "שחרור קטין ממעצר באין הכרעת דין או גזר דין". לטענת העורר, הסיפא של הכותרת המתוקנת תומכת בפרשנותו לפיה נדרשת ביקורת שיפוטית נוספת כל אימת שמעצרו של קטין מתמשך אל מעבר לשישה חודשים.

14. במישור העובדתי, העורר שב ומעלה טענות דומות לאלה שהעלה בבקשתו הקודמת לעיון חוזר תוך שהוא מדגיש את המלצת שירות המבחן לשחררו למעצר בית בבית הוריו.

15. המשיבה דוחה מכול וכול את טענותיו של העורר - הן במישור המשפטי והן במישור העובדתי.

16. באשר לפרשנותו של חוק הנוער טוענת המשיבה כי לשונו של סעיף 10(2) לחוק זה היא ברורה ומפורשת, ולפיה במקרה שבו ניתנה הכרעת דין בעניינו של קטין בתוך תקופת הזמן של ששת חודשי המעצר הראשונים לא נדרשת הגשת בקשה להארכת המעצר. זאת, להבדיל ממצב שבו הכרעת הדין ניתנת רק לאחר תום תקופת ששת החודשים (וכך, בשינויים המחויבים, לגבי הכרעת דין הניתנת בעניינו של בגיר - לפני שחלפו תשעה חודשים או לאחר מכן). המשיבה מפנה בתגובתה לפסק דינו של בית משפט זה בבש"פ 433/98 מדינת ישראל נ' איבדיוב, פ"ד נב(1) 592 (1998) (להלן: עניין איבדיוב) שבו נקבע כי "נאשם שנעצר עד תום ההליכים וניתנה הכרעת-דין במשפטו במהלך תשעה חודשים מאז הגשת כתב-האישום, מעצרו ימשך וילך - מכוח הצו שניתן בתחילת המשפט לעוצרו עד תום ההליכים - עד למתן גזר-הדין, אלא אם יחליט בית-משפט אחרת" (שם, בעמ' 596). המשיבה סבורה כי אין מקום להבחנה לעניין זה בין הדין הנוהג לגבי בגירים לבין הדין הנוהג לגבי קטינים.

17. בנוסף לכך, המשיבה מפנה לסעיף 21(ה) לחוק המעצרים הקובע כי "צו מעצר עד תום ההליכים" חל עד למתן פסק דין, היינו עד למתן הכרעת דין וגזר דין גם יחד. המשיבה מוסיפה וטוענת כי העובדה שלא נדרשת הגשתה של בקשת הארכת מעצר מיוחדת אינה מונעת פיקוח שיפוטי במסגרת בקשה לעיון חוזר.

18. בא-כוח המשיבה אף הפנה להיסטוריה החקיקתית של תיקונו האחרון של סעיף 10(ב) לחוק הנוער והסביר כי זו תומכת בעמדת המדינה, תוך הפנייה גם להחלטה קודמת של השופט א' רובינשטיין בבש"פ 5409/13 מדינת ישראל נ' פלוני (7.8.2013) בהתייחס למצב המשפטי ששרר ערב התיקון.
עמוד 4

19. באשר לטענותיו הנוספות של העורר כנגד החלטת בית המשפט המחוזי סבורה המשיבה כי אין הצדקה להעלותן כעת, לאחר שבקשת העורר לעיון חוזר נדונה אך לפני שבועיים. היא אף מפנה לכך שהטיעונים לעונשו של העורר צפויים להישמע בחודש הבא, וגם מבחינה זו אין הצדקה לבחינת עניינו של העורר מחדש בעת הזו.

20. בתשובתו, הצביע בא-כוח העורר על כך שעניין איבדיוב ניתן קודם לתיקונו האחרון של חוק הנוער.

דין והכרעה

נדבך ראשון: מעצרו של נאשם בגיר לאחר מועד הכרעת הדין

21. על מנת להכריע במחלוקת הפרשנית שנפלה בין הצדדים ראוי להקדים ולהציג את העקרונות החלים על הארכת מעצר של נאשם לאחר שניתנה הכרעת דינו. עניין זה מוסדר בסעיפים 61-62 לחוק המעצרים.

22. ראשיתו של ההסדר המיוחד לגבי מצבים של התמשכות מעצרים עד תום ההליכים היה בסעיפים 53-54 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (כמפורט בעניין איבדיוב, בעמ' 594). סעיפים אלה הוחלפו בהסדר חדש ששולב בחוק המעצרים (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) בתיקונו הראשון שנעשה בחודש אפריל 1997 (חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תיקון), התשנ"ז-1997). באותה עת קבע סעיף 61(א) שהוסף בחוק המעצרים כי תקופת המעצר המקסימאלית בנסיבות רגילות תהיה שישה חודשי מעצר, וכאשר זו תחלוף ישוחרר הנאשם אם לא ניתנה הכרעת דינו, וזאת בכפוף לשני חריגים: ראשית, אם הורה נשיא או סגן נשיא בבית המשפט שבו מתנהל משפטו של הנאשם על הארכת המעצר ב-90 ימים נוספים (כפי שהורה סעיף 61(ב) לחוק); שנית, אם שופט של בית המשפט העליון האריך תקופה זו, מעת לעת, ובלבד שכל החלטה כזו תינתן לתקופה שלא תעלה על 90 יום (כפי שהורה סעיף 62 לחוק).

23. מספר חודשים לאחר מכן, בחודש דצמבר 1997, תוקן חוק המעצרים בשנית (חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תיקון) (תיקון), התשנ"ח-1997) כך שתקופת המעצר המקסימאלית לפי החלטתה של הערכאה הדיונית תהיה תשעה חודשים, תוך ביטולו של סעיף 61(ב) שהעניק סמכות הארכה לנשיא או לסגן הנשיא של אותה ערכאה. כך, החריג היחיד שנותר היה זה הקבוע בסעיף 62 - היינו הארכת מעצר מעבר לתשעה חודשים בהוראת שופט של בית המשפט העליון בלבד.

24. בתיקון שהתקבל לאחר חלוף שנים של ניסיון בהפעלתו של הסדר זה בחודש מרץ 2011 (חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תיקון מס' 8), התשע"א-2011 (להלן: תיקון 8) נוסף לסעיף 61 לחוק המעצרים סעיף קטן (ג) שפתח מחדש את הדלת להסמכתו של בית המשפט שבו התנהל משפטו של הנאשם להאריך את מעצרו מעבר לתשעה חודשים באותם מקרים שבהם נתן את הכרעת הדין בעניינו לאחר שחלפו תשעה חודשים ובלבד שגזר הדין יינתן בתוך 90 יום לאחר הכרעת הדין. וכך מורה סעיף 61(ג) לחוק המעצרים:

"בלי לגרוע מהוראות סעיף 62, ניתן פסק דין מרשיע נגד נאשם לאחר שהיה נתון במעצר לתקופה המצטרפת כדי

תשעה חודשים בשל אותו כתב אישום, רשאי בית המשפט שהרשיעו לצוות על הארכת מעצרו או על מעצרו מחדש עד למתן גזר דין, אם מצא כי יש עילה למעצרו; לא ניתן גזר דין בתוך 90 ימים מיום שציווה בית המשפט כאמור, ישוחרר הנאשם מן המעצר".

נדבך שני: התאמתו של חוק המעצרים לקטינים

25. במרכזו של ההליך שבפני עמדה המחלוקת בין הצדדים באשר לפרשנותו הנכונה של סעיף 10(ב) לחוק הנוער, שמבצע התאמה של הסדרי חוק המעצרים שנזכרו לעיל לעניינם של נאשמים קטינים. וכך מורה סעיף 10(ב) לחוק הנוער:

"סעיף 61 לחוק המעצרים ייקרא, לענין קטין, כך:

(1) בסעיף קטן (א), במקום "תשעה חודשים" יקראו "שישה חודשים";

(2) סעיף קטן (ג) ייקרא כך: "בלי לגרוע מהוראות סעיף 62, ניתנה הכרעת דין שלפיה נקבע כי נאשם ביצע את העבירה לאחר שהיה נתון במעצר לתקופה המצטרפת כדי שישה חודשים בשל אותו כתב אישום, רשאי בית המשפט שהכריע את דינו לצוות על הארכת מעצרו או על מעצרו מחדש, לתקופה של 45 ימים, ומטעמים מיוחדים, לתקופה נוספת של 30 ימים, אם מצא כי יש עילה למעצרו; לא ניתן גזר דין בתוך 75 ימים מיום שציווה בית המשפט כאמור לראשונה, ישוחרר הנאשם מן המעצר".

נקודת המוצא הפרשנית: לשון החוק

26. עיון בסעיף 10(ב) לחוק הנוער מלמד כי על-פי פשוטו הוא חל רק באותם מצבים שבהם "ניתנה הכרעת דין שלפיה נקבע כי נאשם ביצע את העבירה לאחר שהיה נתון במעצר לתקופה המצטרפת כדי שישה חודשים בשל אותו כתב אישום". המחוקק סייג אפוא את המגבלה הכלולה בסעיף לגבי המשך מעצרו של קטין שנקבעה אשמתו רק למצבים שבהם הכרעת הדין ניתנה לאחר שישה חודשים של מעצר (בדומה לאופן שבו הדבר נעשה ביחס לנאשם בגיר בסעיף 61(ג) לחוק המעצרים).

המשך הדיון הפרשני: המסקנות הנובעות מן ההיסטוריה החקיקתית

27. כפי שצוין לעיל, ההבחנה בין מי שהכרעת דינו ניתנה בתוך המגבלה הסטטוטורית על משך המעצר לבין מי שהכרעת דינו ניתנה לאחר מכן אינה חדשה עימנו בכל הנוגע לקטינים, אלא מקורה בחוק המעצרים.

28. על כן, יש טעם רב לחזור וללמוד גם מעניין איבדיוב שעסק בפרשנותו של סעיף 61 לחוק המעצרים. אכן, פסק דין זה ניתן עובר לתיקון 8 שהוסיף בחוק המעצרים את סעיף 61(ג). אולם, כפי שכבר הוסבר, סעיף 61(ג) לא ביצע בחוק המעצרים שינוי קונספטואלי בכל הנוגע להבחנה בין הכרעת דין שניתנה בתוך פרק הזמן הסטטוטורי למעצר לבין

הכרעת דין שניתנה לאחר מכן, אלא רק הוסיף סמכות מסוימת לערכאה הדיונית גם באותם מצבים שבהם היא נתנה את הכרעת דינה לאחר שחלפו תשעה חודשי מעצר (בעניינם של בגירים), כפי שמפורט בהמשך. כך הסביר השופט מ' חשין בעניין איבדיוב את פרשנותו הרצויה לסעיף 61:

"נאשם שנעצר עד תום ההליכים וניתנה הכרעת-דין במשפטו במהלך תשעה חודשים מאז הגשת כתב-האישום, מעצרו יימשך וילך - מכוח הצו שניתן בתחילת המשפט לעוצרו עד תום ההליכים - עד למתן גזר-הדין, אלא אם יחליט בית-משפט אחרת. ואילו נאשם שנעצר עד תום ההליכים וניתנה הכרעת-דין במשפטו לאחר עבור תשעה חודשים מאז הגשת כתב-האישום, מעצרו יימשך וילך אך ורק על-פי החלטתו של שופט בית-המשפט העליון" (שם, בעמ' 596).

אם כן, השופט חשין ביקש לעשות הבחנה בין שני מצבים: הראשון הוא זה שבו הכרעת הדין ניתנה במהלך תשעת החודשים הראשונים, ואז המעצר נמשך מכוח החלטת המעצר הראשונה (בכפוף לסמכותה של הערכאה הדיונית להפסיקו); השני, הוא זה שבו הכרעת הדין ניתנה אחרי תקופת תשעת החודשים, ולכן נדרשת החלטה נוספת על הארכת מעצר שהסמכות לקבלה מסורה רק לשופט של בית המשפט העליון.

29. על רקע זה יש להבין ולפרש את תיקון 8, שבו נוסף סעיף 61(ג) (המקביל, כאמור, לסעיף 10(ב) לחוק הנוער) המורה כי למעשה לא רק במצב הראשון אלא גם במצב השני שנדון בעניין איבדיוב הסמכות תהא מסורה לערכאה הדיונית בתנאים הקבועים בו. תכליתו הכוללת של תיקון 8 הייתה, בין היתר, לצמצם את מספר הדיונים בהארכות מעצר הנידונים בבית המשפט העליון (ראו: הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תיקון מס' 8) (ערר שני ברשות והארכת מעצר או חידושו), התש"ע-2010, ה"ח 524). סעיף 61(ג) לחוק המעצרים אמנם לא נכלל בהצעת החוק המקורית, אלא נוסף במהלך הדיונים בה. אולם, הוא משתלב במגמה כללית זו.

30. במקרה דנן, אנו נמצאים במצב המקביל למצב הראשון שנדון בעניין איבדיוב, היינו הכרעת הדין ניתנה במהלך פרק הזמן הסטטוטורי הראשוני של המעצר (אלא שעסקינן בקטין, ולכן פרק זמן זה הוא שישה חודשים ולא תשעה). כאמור, בא-כוח העורר ניסה להיבנות מכך שתיקונו של חוק הנוער זה מקרוב בא - מן השנה האחרונה (ראו: חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' 17), התשע"ד-2014). לטענת בא-כוח העורר, תיקון זה נועד להוסיף אמצעי פיקוח על מעצרים עד תום ההליכים של נאשמים קטינים, ולכן יש לפרשו כמחייב ביקורת שיפוטית של בית המשפט העליון על הארכת מעצר של קטין מעבר לשישה חודשים, אפילו ניתנה הכרעת דינו בתוך התקופה של ששת החודשים - תוך הבחנה מן ההסדר לגבי בגירים. דא עקא, שלטענה זו לא נמצאה אחיזה של ממש.

31. כפי שציין בצדק בא-כוח המשיבה, ההיסטוריה החקיקתית של התיקון בחוק הנוער מלמדת כי כל תכליתו הייתה להבהיר את אופן תחולתם של ההסדרים הכלליים בחוק המעצרים לגבי קטינים. בדברי ההסבר הכלליים להצעת חוק זו נאמר כך: "מוצע לתקן את חוק הנוער ולפרט בו את השינויים בהסדרים שנקבעו בתיקון מס' 8 לחוק המעצרים בכל הנוגע למעצר קטינים". אם כן, תכליתה של ההצעה הייתה לבצע התאמה של ההסדרים הכלליים, ושל תיקון 8 לחוק המעצרים בפרט, לגבי קטינים, ולא להוסיף מנגנוני פיקוח נוספים בעניינם.

32. לכך ניתן להוסיף, כי בא-כוח העורר לא הצליח להראות כי הפרשנות שהוא טוען לה נותנת מענה לקושי אמיתי המתגלה בחיי המעשה, להבדיל מאשר קושי תיאורטי וספקולטיבי (שבמשפט אשר התנהל כתקנו, ואף הסתיים במועד הסטטוטורי הנדרש, יחול עיכוב יוצא דופן דווקא בשלב של מתן גזר הדין).

33. אין צריך לומר כי גם ללא המנגנון המוסדר בסעיף 10(ב2) לחוק הנוער יכול העורר, כמו כל קטין אחר שהורשע ולאחר מכן חלפו שישה חודשים בהם הוא עצור, להביא לכך שעניינו יעבור תחת שבט ביקורתו של בית המשפט שבו נערך משפטו במסגרת "עיון חוזר" (ובהמשך, גם בפני ערכאת הערעור עליה, ככל שיוגש ערר).

34. לסיכום נקודה זו, ניתן לומר כך: אכן, שיטת המשפט שלנו דורשת זהירות רבה יותר בכל הנוגע למעצרים של קטינים, בהשוואה למעצרים של בגירים, ובהתאם לכך נקבע בעניינם הסדר מיוחד, לרבות בכל הנוגע לתקופת המעצר המרבית שעליה תוכל להורות הערכאה הדיונית בעניינם בטרם הכרעת הדין. יחד עם זאת, איני רואה טעם משכנע לסבור כי ההלכה שנקבעה בעניין איבדיוב לגבי המצב הראשון, שבו הכרעת הדין ניתנה בתוך התקופה הסטטוטורית שנקבעה לכך, לא תחול גם על מעצרים של קטינים, בכפוף להתאמות המתחייבות לגבי משכו של המעצר.

הטענות הפרטניות הנוספות

35. נותר אפוא להתייחס לעובדות המקרה. אכן, קיימת המלצה של שירות המבחן בעניין שחרורו של העורר. אולם, מנגד, עומדות כל הנסיבות המכבידות האחרות בעניינו, שעליהן עמד בית המשפט המחוזי הן בהחלטה מושא בקשה זו והן בהחלטה בעיון חוזר. נסיבות אלו כוללות הן את חומרת המעשה שבו הודה כבר העורר והן את חלקו הדומיננטי במעשה זה. בנוסף, כאמור, בסמוך לאחר תום הפגרה, כבר בחודש ספטמבר 2014 יישמעו הטיעונים לעונש ויש להניח כי גזר דינו יינתן בהקדם.

36. בשולי הדברים אוסיף, כי לפחות לכאורה לא הייתה הצדקה להעלאה חוזרת של טענות קונקרטיים אלה לאחר שכבר הוצגו בהליך בפני השופט שהם, ובא-כוח העורר בחר למשוך את עררו. בא-כוח העורר הסביר שעשה שכן על מנת להעלות טענות אלה בצוותא חדא עם הטענה המשפטית העקרונית שנדונה לעיל. אולם, לכאורה, את שתי הטענות גם יחד יכול ניתן היה להעלות גם בהליך הקודם עם הגשתה של הודעת המדינה ולמעשה העורר לא סיפק הסבר משכנע להתנהלותו הדיונית.

37. סוף דבר: הערר נדחה.

ניתנה היום, כ"ו באב התשע"ד (22.8.2014).

שׁוֹפֵט